

Suomalaisten mielipiteitä rahapelaamisen ongelmista vuonna 2015

LuK-tutkielma
Juuso Heininen
2517164
Matemaattisten tieteiden tutkinto-ohjelma
Oulun yliopisto
Kevät 2020

Sisältö

1	Johdanto	2
2	Aineisto ja menetelmät	3
2.1	Asetelma ja tutkimuspopulaatio	3
2.2	Tutkimuskysymys ja muuttujat	4
2.3	Tilastolliset menetelmät	6
3	Tulokset	8
3.1	Pelaamisongelmien yleisyys Suomessa	8
3.2	Rahapelaamisen ongelmat	10
4	Pohdinta	14
	Lähdeluettelo	15

1 Johdanto

Rahapelaaminen on selvä osa suomalaisten arkipäivää. Vuonna 2015 suomalaisista 80 prosenttia oli pelannut viimeisen 12 kuukauden aikana rahapelejä, ja pelikulutuksemme onkin Euroopan kärkipäässä. Valtaosa pelaajista kulluttaa kotimaisia Veikkauksen rahapelejä, mutta nykyään myös ulkomaiset nettipelit ovat yleistyneet. Rahapelien pelaamisen on tarkoitus olla rentoa ajanvietettä ja viihdettä, mutta pienelle osalle pelaajista se on myös haitallista. Tätä kuvastaa muun muassa se, että vuonna 2015 5,2 prosenttia pelaajista tuotti puolet rahapelien kokonaiskulutuksesta Suomessa.

Alaikäisten rahapelaaminen ja siihen liittyvät ongelmat ovat vähentyneet sen jälkeen, kun pelaaminen kiellettiin kokonaan alle 18-vuotiailta vuonna 2011. Suomalaisten rahapeliongelmat ovat kuitenkin kaiken kaikkiaan yleistyneet viime vuosina. Ongelmapelaaminen on usein raskas taakka omalle taloudelle, fyysiselle ja psyykkiselle terveydelle sekä lähipiirille. Rahapeliongelmat ovat myös usein yhteydessä muihin ongelmiin ja riippuvuuksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on arpajaislain mukaan vastuu seurata ja tutkia rahapelihaittoja sekä kehittää niiden hoitoa ja ehkäisemistä. Tärkein väestön pelaamista ja mielipiteitä koskeva tiedonlähde on Suomalaisten rahapelaaminen -kyselytutkimus, joka on vuodesta 2003 lähtien toistettu neljän vuoden välein. Kyselytutkimuksen tavoitteena on selvittää suomalaisten rahapelaamista ja rahapeliongelmia sekä niihin liittyviä asenteita ja tekijöitä. Tämä tutkielma perustuu vuoden 2015 kyseistä tutkimusta varten kerättyyn aineistoon, ja sen tavoitteena on selvittää erinäisten taustamuuttujien vaikutuksia vastaajien mielipiteisiin rahapeliongelmistä.

Tutkielman taustojen lähteenä on käytetty alkuperäisen tutkimusaineiston pohjalta tuotettua Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raporttia (Raisamo, S. & Salonen, A. 2015).

2 Aineisto ja menetelmät

2.1 Asetelma ja tutkimuspopulaatio

Tutkielmassa on käytetty poikkileikkaustutkimusaineistoa Rahapelitutkimus 2015 (Raisamo, S. & Salonen, A. 2015). Tutkimuksen toimeksiantajana ja rahoittajana oli sosiaali- ja terveysministeriö. Suunnittelijana ja toteuttajana oli Tilastokeskus yhteistyössä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Aineiston kerääminen toteutettiin sekä suomeksi että ruotsiksi tietokoneavusteisina puhelinhaastatteluina välillä 3.3.–8.6.2015. Strukturoitu haastattelulomake sisälsi kuusi muuttujaryhmää ja yhteensä 140 kysymystä, jotka pyrittiin pitämään mahdollisimman vertailukelpoisina aiempien Suomalaisen rahapelaaminen -tutkimusten kanssa. Tämän lisäksi vastaajista otettiin aineistoon mukaan joitakin Tilastokeskuksen rekisteristä löytyviä taustatietoja.

Tutkimuksen kohdejoukkona oli 15–74-vuotiaat Manner-Suomen alueella asuvat suomalaiset, joiden äidinkieli on suomi tai ruotsi. Otoksen ulkopuolelle rajattiin laitoksessa asuva väestö, ulkomaalaiset (mukaan lukien Ahvenanmaa) sekä henkilöt, joiden äidinkieli oli muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Alueellisen edustavuuden saavuttamisen vuoksi otos poimittiin systemaattisella satunnaisotannalla Väestörekisterikeskuksen rekisteritietojen pohjalta muodostetusta, kotipaikkatunnuksen mukaan järjestetystä väestökehikosta. Otoksiko oli 7400 henkilöä, ja otokseen valituille henkilöille lähetettiin ennen haastattelujen aloittamista etukäteisinformaatiota sisältävä kutsukirje. Vastausprosentti oli 61,9, eli hyväksyttyjä haastatteluja saatiin yhteensä 4515 kappaletta. Kadon yleisin syy oli otokseen valitun henkilön puhelinnumerotiedon puuttuminen.

Tässä tutkielmassa aineistosta on suljettu pois ne havainnot, joissa puhelinhaastattelu oli jäänyt kesken (5 kappaletta). Tämän lisäksi on jätetty pois kolme havaintoyksikköä, joissa lasten lukumäärää kuvaava muuttuja sisälsi puuttuvaa dataa. Lopullinen aineisto sisältää siis 4507 havaintoa.

2.2 Tutkimuskysymys ja muuttujat

Tutkielman tutkimuskysymyksenä on, vaikuttavako vastaajien taustatekijät heidän mielipiteisiinsä rahapeliongelmistä ja niiden yleisyydestä. Kaikki tutkielmaan valitut muuttujat ovat diskreettejä, ja ne tuodaan esille tässä alaluovussa. Lisäksi muuttujien yksiulotteiset frekvenssijakaumat on esitetty kuvissa 1 ja 2.

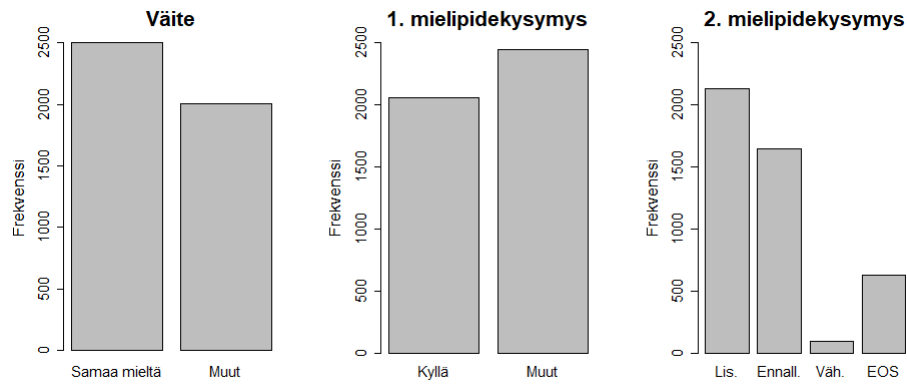
Aineistosta tutkielmaan valittuja vastemuuttujia on kolme kappaletta, joista yksi on väite ja loput kaksi mielipidekysymyksiä. Väite oli muotoa: *Rahapeliien pelaaminen on vaaraksi perhe-elämälle*. Vastausvaihtoehdot tälle olivat seuraavat: *Täysin samaa mieltä*, *Jokseenkin samaa mieltä*, *Ei samaa eikä eri mieltä*, *Jokseenkin eri mieltä*, *Täysin eri mieltä* ja *En osaa sanoa*. Muuttuja dikotomisoitiin siten, että kaksi ensimmäistä vastausvaihtoehtoa yhdistettiin yhdeksi ja loput toiseksi luokaksi. Vastemuuttujan lopulliset luokat ovat siis *Samaa mieltä* ja *Muut*.

Ensimmäinen mielipidekysymys oli muotoa: *Onko rahapelien ongelmapelaaminen mielestänne vakava ongelma Suomessa?*. Vastausvaihtoehdot tälle olivat seuraavat: *Kyllä*, *Ei* ja *En osaa sanoa / kieltäytyy*. Muuttuja dikotomisoitiin yhdistämällä kaksi jälkimmäistä vastausvaihtoehtoa yhdeksi, jolloin sen lopulliset luokat ovat *Kyllä* ja *Muut*.

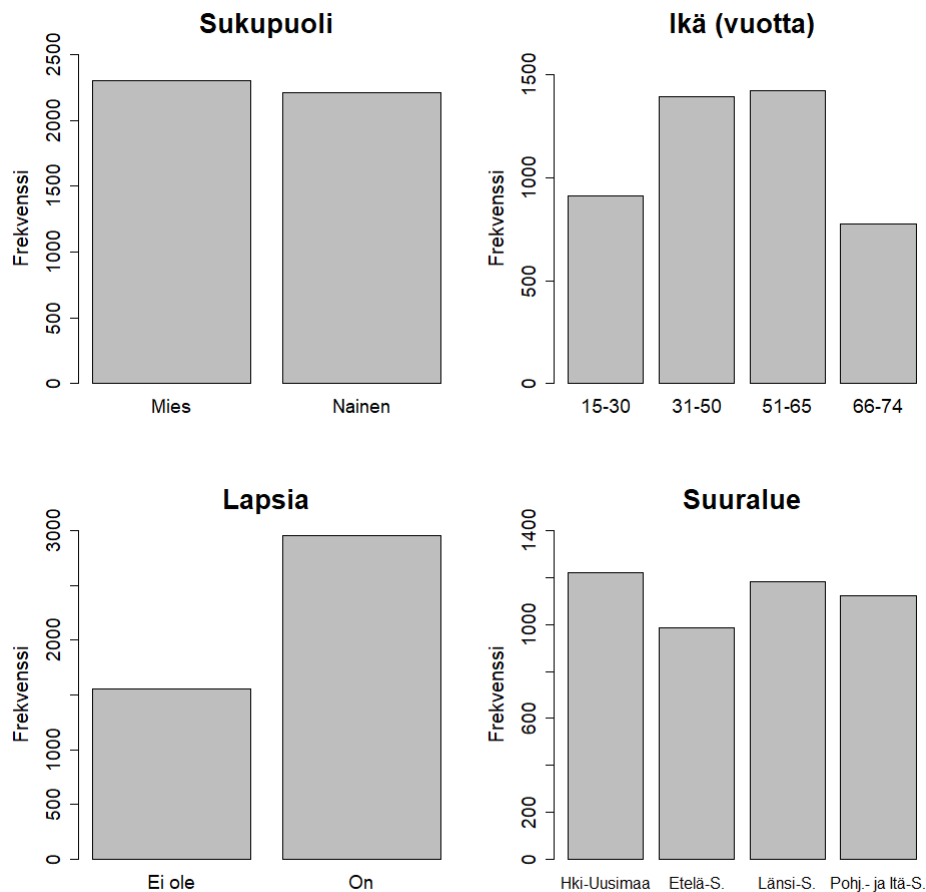
Toinen mielipidekysymys oli muotoa: *Ovatko pelaamisongelmat Suomessa mielestänne lisääntyneet, pysyneet ennallaan vai vähentyneet viime vuosina?*. Vastausvaihtoehdot tälle olivat seuraavat: *Lisääntyneet*, *Pysyneet ennallaan*, *Vähentyneet* ja *En osaa sanoa*. Muuttujan luokat ovat tutkielmassa muuttamattomana.

Valittuja selittäviä taustamuuttujia on neljä kappaletta. Vastaajan ikä vuosina (vaihteluväli 15–74) luokiteltiin neljään luokkaan, jotka ovat seuraavat: 15–30, 31–50, 51–65 ja 66–74. Sukupuolimuuttuja sisältää vaihtoehdot *Mies* ja *Nainen*. Lasten lukumäärä (vaihteluväli 0–5+) dikotomisoitiin niin, että muuttujan luokat ovat *Ei lapsia* ja *On lapsia*. Neljäs taustamuuttuja oli suuralue, jonka luokat ovat *Helsinki-Uusimaa*, *Etelä-Suomi*, *Länsi-Suomi* ja *Pohjois- ja Itä-Suomi*.

Kuva 1: Vastemuuttajien yksiulotteiset frekvenssijakaumat. Kuvaajien otsik-
kojen selitteet on esitetty edellisellä sivulla.

Kuva 2: Selittävien muuttujien yksiulotteiset frekvenssijakaumat.

2.3 Tilastolliset menetelmät

Tutkielmassa on käytetty kaksiulotteista ristiintaulukointia, Pearsonin χ^2 -riippumattomuustestiä ja logistista regressioanalyysiä. Lisäksi muuttujia on kuvailtu pylväsdiagrammien ja kasatun palkkidiagrammin avulla.

Ristiintaulukoinnissa kahden muuttujan X ja Y , joista yhdellä on K ja toisella H luokkaa, havaintoyksiköt jakautuvat soluihin (k, h) siten, että

$$m_{kh} = \text{solun } (k, h) \text{ havaintoyksiköiden lukumäärä, jossa} \\ k = 1, \dots, K; h = 1, \dots, H.$$

Havaitut solufrekvenssit muodostavat $K \times H$ -matriisin eli ristiintaulukon, jossa muuttujien reunafrekvenssit ovat

$$M_{k+} = \sum_{h=1}^H M_{kh}, \quad k = 1, \dots, K, \\ M_{+h} = \sum_{k=1}^K M_{kh}, \quad h = 1, \dots, H.$$

Seuraavaksi voidaan esittää nollahypoteesi, joka on muotoa: " H_0 : Muuttujat ovat toisistaan riippumattomia". Tällöin kullekin solulle laskettavissa oleva odotettu solufrekvenssi

$$\hat{\mu}_{kh}^0 = \frac{M_{k+}M_{+h}}{n}, \quad k = 1, \dots, K; h = 1, \dots, H$$

kuvaava solufrekvenssejä siinä tapauksessa, että nollahypoteesi olisi tosi. Valittua nollahypoteesia voidaan testata Pearsonin χ^2 -testillä, jossa testisuurena on

$$X^2 = \sum_{h=1}^H \sum_{k=1}^K \frac{(M_{kh} - \hat{\mu}_{kh}^0)^2}{\hat{\mu}_{kh}^0}.$$

Nollahypoteesin vallitessa X^2 noudattaa likimain χ^2 -jakaumaa vapausasteluvulla $df = (K-1)(H-1)$, jolloin havaittu P-arvo on merkitsevyystestauksen teorian nojalla

$$P_{hav} = 1 - F_{\chi^2(df)}.$$

Tämän tutkielman molemmissa logistisen regressioanalyysin tapauksissa vastemuuttuja Y on dikotominen, jolloin sen mahdollisiksi arvoiksi voidaan merkitä 1 ja 0. Vedonlyöntikerroin tapahtumalle $Y = 1$ on

$$\omega = \frac{P(Y = 1)}{P(Y = 0)} = \frac{\pi}{1 - \pi} .$$

Lisäksi kahden vedonlyöntikertoimen suhteesta käytetään merkintää OR . Malliin valitaan vasteeksi tapahtuman $Y = 1$ vedonlyöntikertoimen logaritmi eli logit-muunnos, jolloin sen vaihteluväli on $(-\infty, +\infty)$. Selittävät muuttujat ovat tässä tutkielmassa luokiteltuja. Jokaisen muuttujan kullekin luokalle muodostetaan oma dummy-muuttujansa, jolloin selittäjiä X_i on yhteensä p kappaletta. Täten vasteen ja selittävien muuttujien välille muodostettava logistinen regressioyhtälö eli sovitettava malli on muotoa

$$\ln\left(\frac{\pi}{1 - \pi}\right) = \beta_0 + \sum_{i=1}^p \beta_i X_i ,$$

jossa regressiokertoimet β_j , $j = 0, \dots, p$ estimoidaan suurimman uskottavuuden menetelmällä. Malliyhtälöstä on ratkaistavissa muun muassa todennäköisyys tapahtumalle $Y = 1$ ehdollistettuna halutuille selittäjille, joka on muotoa

$$P(Y = 1 \mid X_1, \dots, X_p) = \frac{e^{\beta_0 + \sum_{i=1}^p \beta_i X_i}}{1 + e^{\beta_0 + \sum_{i=1}^p \beta_i X_i}} .$$

Mallissa vakiokerrointa β_0 lukuun ottamatta regressiokertoimien eksponenttimuunnokset e^{β_j} ovat vedonlyöntikertoimien suhteita tilanteessa, jossa verrataan kerrointa vastaavaa selittävän muuttujan luokkaa mallin viiteluokkaan. Vedonlyöntikertoimien suhteiden estimaatit $\widehat{OR}$ ja niiden 95 prosentin luottamusvälit eri luokissa ovat tutkielmassa mallituksen pääasiallinen mielenkiinnon kohde.

Kaikki tutkielmassa käytetyt tilastolliset menetelmät on toteutettu käyttäen R-ohjelmointiympäristön versionumeroa 3.6.3 ja sen perusfunktioita.

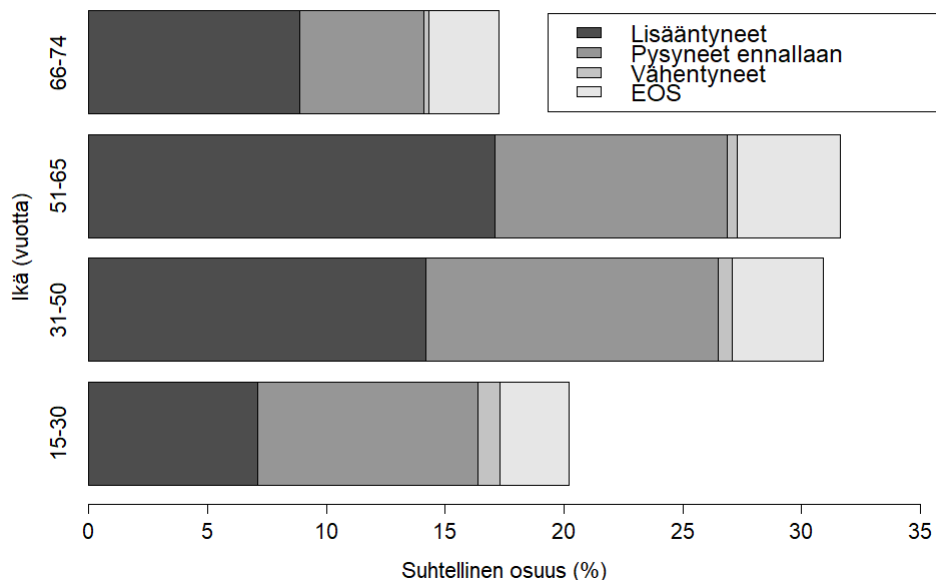

3 Tulokset

3.1 Pelaamisongelmien yleisyys Suomessa

Ristiintaulukointi ja riippumattomuustestin tulokset on esitetty taulukossa 1. Lisäksi niiden tukena kuvassa 3 on esitetty valittujen muuttujien keskenäistä jakautumista kuvaava kasattu palkkidiagrammi.

Kuva 3: Mielipidekysymyksen *Ovatko pelaamisongelmat Suomessa miehistänne lisääntyneet, pysyneet ennallaan vai vähentyneet viime vuosina?* vastausvaihtoehtojen jakautuminen ikäluokittain.

Taulukko 1: Ristiintaulukko mielipidekysymyksen *Ovatko pelaamisongelmat Suomessa mielestänne lisääntyneet, pysyneet ennallaan vai vähentyneet viime vuosina?* vastausvaihtoehtoista ikäluokittain (%), ja riippumattomuustestin tulokset.

Ikä (v.)	Vastausvaihtoehto				Yht.	(N)
	Lis.	Ennall.	Väh.	EOS		
15-30	35.2	45.8	4.6	14.4	100	(911)
31-50	45.9	39.7	2.0	12.3	100	(1393)
51-65	54.1	30.8	1.4	13.7	100	(1425)
66-74	51.4	30.2	1.3	17.1	100	(778)
Kaikki	47.3	36.5	2.2	14.0	100	
(N)	(2132)	(1644)	(100)	(631)		(4507)

$$X^2 = 131.12, df = 9 \rightarrow P_{hav} < 2.2 \cdot 10^{-16}$$

Taulukon 1 ristiintaulukosta nähdään, että kaikissa ikäluokissa nuorinta lukuunottamatta yleisin mielipide on se, että pelaamisongelmat Suomessa olisivat viime vuosina lisääntyneet (vähintään 45,9 %). Nuorimmassa ikäluokassa yleisin mielipide on, että tilanne olisi pysynyt ennallaan (45,8 %). Nuorissa on myös muita ikäluokkia suurempi osuus ongelmien vähentymisen kannalla (4,6 %). Kaiken kaikkiaan voidaan tämän ristiintaulukoinnin perusteella huomata, että nuorin ikäpolvi on tämän mielipiteen kohdalla vanhempia optimistisemmalla kannalla. Eläkeikäisissä on sen sijaan muita ikäluokkia epävarmempia vastaajia (17,1 %).

Pearsonin χ^2 -riippumattomuustestissä havaituksi P -arvoksi saatiin äärimmäisen pieni luku, alle $2,2 \cdot 10^{-16}$. Tämä viittaa siihen, että aineistossa on huomattavan vahvaa näyttöä nollahypoteesia eli muuttujien välistä riippumattomuutta vastaan. On kuitenkin tärkeää ottaa huomioon, että näin suurella aineistokoolla X^2 -testisuure on hyvin voimakas. Siten pienikin muuttujien välinen riippuvuus voi johtaa pieneen havaittuun P -arvoon.

3.2 Rahapelaamisen ongelmat

Vastaajien taustamuuttujien vaikutuksia rahapelaamisen ongelmiin on tutkittu kahdella logistisen regression mallituksella, joiden tulokset on esitetty taulukoissa 2 ja 3. Viiteluokkien kohdalle on selkeyden vuoksi merkitty vedonlyöntikertoimien suhteen estimaatin arvo $\widehat{OR} = 1$. Muissa luokissa on myös ilmoitettu vedonlyöntikertoimien estimaattien 95 prosentin luottamusvälien ala- ja ylärajat.

Taulukossa 2 esitetyssä ensimmäisessä mallissa vastemuuttujana on väite *Rahapeliin pelaaminen on vaaraksi perhe-elämälle* ja selittävinä muuttujina vastaajan sukupuoli, ikä ja lapsitilanne. Tuloksissa on nähtävissä selittävien muuttujien luokkien välillä vaihtelevan kokoisia eroja, joista suurin on 66–74-vuotiaiden laajasti poikkeava suhtautuminen 15–30-vuotiaisiin verrattuna ($OR = 0,42$, 95 %:n luottamusväli 0,33–0,53). Siis eläkeikäisten ikäluokassa vedonlyöntikerroin väitteen puoltamiselle on 0,42-kertainen nuorimpaan ikäluokkaan verrattuna.

Taulukko 2: Logistisen regressioanalyysin tulokset, jossa vastemuuttujana väite *Rahapeliin pelaaminen on vaaraksi perhe-elämälle* ja sen luokkina dikotomisoidut vastausvaihtoehdot (1 = *Samaa mieltä*, 0 = *Muut*).

Selittäjä	$\hat{\beta}$	SE	$\widehat{OR}$	95% CI ^a
β_0	0.35	0.07		
Sukupuoli				
Mies			1	
Nainen	-0.30	0.06	0.74	[0.66, 0.84]
Ikä (vuotta)				
15-30			1	
31-50	-0.04	0.10	0.96	[0.79, 1.17]
51-65	-0.43	0.10	0.65	[0.53, 0.80]
66-74	-0.86	0.12	0.42	[0.33, 0.53]
Lapsia				
Ei ole			1	
On	-0.21	0.08	0.81	[0.69, 0.95]

^a 95 prosentin luottamusväli.

Taulukon 2 mallituksessa on havaittavissa selvä kannan muutos vanhemmissa ikäluokissa. Mitä vanhempi vastaaja on, sitä todennäköisemmin hän ei pidä rahapelaamista vaarana perhe-elämälle. 31–50-vuotiaan vastaajan kohdalla eroa nuorimpaan ikäluokkaan ei juuri vaikuta olevan ($OR = 0,96$), mutta tätä vanhemman mielipide on selvästi kääntynyt vastakkaiseen suuntaan. Eri-tyisesti eläkeikäisellä vedonlyöntikertoimien suhteen estimaatti on vain 0,44. Valtaosalla vastaajista on lapsia (kuva 2), mutta heidän suhtautumisensa on kuitenkin yleisesti optimistisempaa kuin lapsettomilla ($OR = 0,81$). Myös naiset ovat miehiin verrattuna useammin toista mieltä ($OR = 0,74$).

Tässä mallissa 66–74-vuotiaalla ainakin yhden lapsen omaavalla naisella on pienin estimoitu todennäköisyys pitää rahapelien pelaamista vaaraksi perhe-elämälle:

$$P(Y = \text{Samaa mieltä} \mid \text{Nainen, 66–74 vuotta, on lapsia}) \\ = \frac{e^{0,35-0,30-0,86-0,21}}{1 + e^{0,35-0,30-0,86-0,21}} = 0,27 .$$

Toisessa mallissa (taulukko 3) vastemuuttujana on mielipidekysymys *Onko rahapelien ongelmapelaaminen mielestänne vakava ongelma Suomessa?* ja selittävinä muuttujina vastaajan sukupuoli, ikä ja suuralue. Tämän mallin tuloksissa jokaisessa selittävän muuttujan viiteluokkaan verrattavassa luokassa vedonlyöntikertoimien suhteen estimaatin 95 prosentin luottamusväli on kokonaan alle ykkösen. Kyllä-vastausvaihtoehto on kaikista yleisin viiteluokassa, eli 15–30-vuotiailla vastaajilla. Jokainen vanhempi ikäluokka on edellistä kielteisempi, ja ensimmäisen mallin tavoin 66–74-vuotiaiden luokka on poikkeavin ($OR = 0,44$, 95 %:n luottamusväli 0,36–0,54). Lisäksi naiset ovat mielipiteissään huomattavasti vastakkaisempia kuin miehet ($OR = 0,60$, 95 %:n luottamusväli 0,53–0,67).

Taulukko 3: Logistisen regressioanalyysin tulokset, jossa vastemuuttujana mielipidekysymys *Onko rahapelien ongelmapelaaminen mielestänne vakava ongelma Suomessa?* ja sen luokkina dikotomisoidut vastausvaihtoehdot (1 = *Kyllä*, 0 = *Muut*).

Selittäjä	$\hat{\beta}$	SE	$\widehat{OR}$	95% CI ^a
β_0	1.07	0.09		
Sukupuoli				
Mies			1	
Nainen	-0.51	0.06	0.60	[0.53, 0.67]
Ikä (vuotta)				
15-30			1	
31-50	-0.29	0.09	0.76	[0.63, 0.89]
51-65	-0.64	0.09	0.53	[0.45, 0.63]
66-74	-0.82	0.10	0.44	[0.36, 0.54]
Suuralue				
Hki-Uusimaa			1	
Etelä-Suomi	-0.29	0.09	0.75	[0.63, 0.89]
Länsi-Suomi	-0.19	0.08	0.82	[0.70, 0.97]
Pohj.- ja Itä-Suomi	-0.37	0.09	0.69	[0.59, 0.82]

^a 95 prosentin luottamusväli.

Toisen logistisen regressioanalyysin tulokset (taulukko 3) viittaavat selvään eroon sukupuolten välisissä näkemyksissä, sillä vedonlyöntikertoimien suhteen estimaatti on naisilla 0,60. Aikaisempien analyysien tavoin on huomattavissa selvä mielipiteen eriyminen vanhemmissa ikäluokissa. Vedonlyöntikertoimien suhteen estimaatti laskee poikkeuksetta viiteluokasta (15–30 v.) vanhempiin ikäluokkiin edetessä, ja eläkeikäisillä kyseinen luku on vain 0,44. Suuralueluokitus on maantieteellisesti suhteellisen karkea, mutta Helsinki-Uusimaa sisältää tarkalleen Uudenmaan maakunnan. Siis pääkaupunkiseudulla asuvat vastaajat puoltavat muuhun Suomeen verrattuna enemmän Kyllä-vastausvaihtoehtoa.

Mallista voidaan laskea esimerkiksi estimaatti todennäköisyydelle, että 15–30-vuotias Pohjois- ja Itä-Suomen suuralueella asuva mies (kuten tutkielman tekijä itse) pitää rahapelien ongelmapelaamista vakavana ongelmana Suomessa:

$$\begin{aligned} P(Y = \text{Kyllä} \mid \text{Mies, 15–30 vuotta, Pohjois- ja Itä-Suomi}) \\ = \frac{e^{1,07-0,37}}{1 + e^{1,07-0,37}} = 0,67 . \end{aligned}$$

Kaiken kaikkiaan molempien mallitusten tuloksia tutkittaessa nähdään selviä eroja ikäluokkien välillä. Erityisesti eläkeikäiset vastaajat eivät keskimäärin pidä rahapelaamista yhtä pahana uhkana kuin nuoret, mutta heidän mielestään rahapeliongelmat Suomessa ovat kuitenkin viime vuosina lisääntyneet. Myös naiset näkevät pelaamisen mahdolliset ongelmat miehiin verrattuna vähemmän pahassa valossa. Molemmissa malleissa keskivirheet ja siten myös estimaattien 95 prosentin luottamusvälit ovat suuren aineistokoon ansiosta varsin kapeat, ja ne tukevat kaikkia esille tuotuja havaintoja.

4 Pohdinta

Analyysin lopuksi voisi olla suotuisaa selvittää, kuinka hyvin tulokset edustavat alkuperäisen tutkimuksen kohdepopulaation, eli mannersuomalaisten 15–74-vuotiaiden henkilöiden, mielipiteitä rahapelaamisen ongelmista. Yksi positiivinen huomio on se, että tutkielmaan vastemuuttujiksi valittuihin haastattelun kohtiin on mitä luultavimmin vastattu rehellisesti niiden suurpiirteisyyden ansiosta. Muun muassa vastaajan omiin rahapeliongelmiin ja muihin henkilökohtaisiin aiheisiin liittyvät vastaukset voivat sisältää vastausharhaa, jos puhelinhaastattelua ei ole koettu tarpeeksi yksityiseksi tai luotamukselliseksi tilanteeksi.

Kyselytutkimuksena kerätyssä aineistossa vastauskato oli yhteensä 38,1 prosenttia, joten sen mahdollisesti aiheuttamaa harhaa on syytä eritellä. Otokseen valituista henkilöistä 22 prosenttia oli kokonaan jäänyt tavoittamatta, mille yleisin syy oli puhelinnumerotiedon puuttuminen. Tällä on todennäköisesti ollut vaikutusta erityisesti nuorempien ikäluokkien frekvensseihin. Tutkimuksen otantamenetelmän ansiosta jokaiselta suuralueelta on saatu lähes samankokoinen edustus, mutta kaupunkilaiset olivat kuitenkin hieman vähemmän kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseen. Vastausosuus oli myös yleisesti muita pienempi nuoremmissa ikäluokissa. Otoksesta oli myös suljettu pois muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvat henkilöt. Täten muun muassa vastikään Suomeen tulleet maahanmuuttajat ovat jääneet otoksesta pois, vaikka heistä on viime vuosina tullut suuri rahapelien kuluttajaryhmä.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tuottamassa tutkimusraportissa (Raisamo, S. & Salonen, A. 2015) alkuperäinen aineisto on painotettu kalibrointimenetelmän avulla, jonka tavoitteena on ollut harhan korjaaminen ja estimoinnin tehostaminen. Vaikka tässä tutkielmassa ei ole käytetty kyseistä menetelmää, voidaan saatuja tuloksia kokonaisuudessaan pitää tämän luvun huomiot mukaan ottaen varsin kohdepopulaatiota edustavina.

Lähdeluettelo

- [1] Raisamo, Susanna (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos) & Salonen, Anne (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos): *Rahapelitutkimus 2015* [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2016-07-21). Yhteiskuntatieteellinen tietoar- kisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3115>
- [2] Raisamo, Susanna (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos) & Salonen, Anne (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos): *Suomalaisten rahapelaaminen 2015 - Rahapelaaminen, rahapeliongelmat ja rahapelaamiseen liittyvät asen- teet ja mielipiteet 15-74-vuotiailla*. THL - Raportti 16/2015, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-559-2>